

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและกระบวนการในการอุทธรณ์คดียาเสพติด¹

ธัญพร จันทะเถา²

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขของสังคม ประเทศไทยนับว่าผ่านพบปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่เรื่องของฝิ่นในอดีตจนมาถึงมอร์ฟีน เฮโรอีน และปัจจุบันเป็นเรื่องของยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนและวัตถุออกฤทธิ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งภาครัฐได้ทุ่มเทงบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดตั้งแต่อดีตผ่านมาถึงปัจจุบัน แต่ปัญหาดังกล่าวก็มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่อาชญากรรมที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร มีลักษณะที่ซับซ้อนและพิเศษมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ปริมาณคดียาเสพติดมีแต่จะเพิ่มมากขึ้น โดยเมื่อพิจารณาจากสถิติของกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 มกราคม 2568 พบว่า มีจำนวนผู้ต้องขังคดียาเสพติดมากถึง 203,222 คน คิดเป็นร้อยละ 72.37 ของผู้ต้องขังทั่วประเทศ โดยเป็นผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา จำนวน 32,314 คน ส่งผลให้เรือนจำมีสภาพนักโทษล้นเรือนจำ ปริมาณคดียาเสพติดจำนวนมหาศาลที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและพิพากษากว่า 3 แสนข้อหาขึ้น ได้ตกเป็นภาระหนักเกินกว่ากำลังและกระทบต่อการอำนวยความสะดวกของศาลในแทบทุกมิติ

สถิติเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า กฎหมายยาเสพติดยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมถึงไม่สามารถป้องกันการกระทำความผิดซ้ำได้

นอกจากนี้ การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน เป็นระบบ 2 ชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น และศาลชั้นอุทธรณ์ โดยที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 18 กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เฉพาะการกระทำซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นที่สุด เพื่อเป็นการลดปริมาณคดีในศาลฎีกา ส่งผลให้คดียาเสพติดมีจำนวนมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ของคดีอาญาที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์

ดังนั้น การอุทธรณ์ในคดียาเสพติด จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ เป็นการขอให้ศาลที่สูงกว่าทบทวนหรือเพิกถอนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่าง ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิในการขอทบทวนคำตัดสินจากศาลชั้นต้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาคดี หากพบว่ามีข้อผิดพลาดในการตัดสิน หรือมีข้อเท็จจริงใหม่ ที่อาจส่งผลต่อคำตัดสินเดิม การอุทธรณ์จะเป็นเครื่องมือในการช่วยให้คู่ความ โดยเฉพาะผู้ต้องหามีโอกาส

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและกระบวนการในการอุทธรณ์คดียาเสพติด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. มัลลิกา พิณจันทร์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ปภาศรี บัวสุวรรณค์ และ รองศาสตราจารย์กำธร กำประเสริฐ

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอุทัยธานี

ในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือทบทวนการตัดสินที่อาจไม่เป็นธรรม และยังเป็น การถ่วงดุลอำนาจตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งสิทธิในการอุทธรณ์ของโจทก์หรือจำเลยเป็นสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ เพราะการพิพากษาตัดสินคดีนั้น คู่ความควรได้รับสิทธิในการโต้แย้งคัดค้านได้ครั้งหนึ่งเป็น อย่างน้อย

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสถิติคดีอาญาที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลข้างต้น แม้ประเทศไทย ได้มีการออกกฎหมายหลายฉบับ โดยมีการปรับปรุงกฎหมายแต่ละฉบับให้เกิดความเหมาะสมตลอดมา ทั้งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564 ที่มีประมวลกฎหมายอาญาเสพติดแนบท้าย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2564) แต่กฎหมายดังกล่าวยังคง ไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย และยังคงมีปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและกระบวนการ ในการอุทธรณ์คดีอาญาเสพติดหลายประการที่จะต้องนำมาศึกษา เพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะต่อไป ได้แก่

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดให้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นในคดีอาญาเสพติดไปยังศาลอุทธรณ์ แแผนกคดีอาญาเสพติดเพียงแห่งเดียว

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 14 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งแผนกคดีอาญาเสพติดขึ้นในศาลอุทธรณ์ โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเกี่ยวกับอาญาเสพติดที่มีการอุทธรณ์ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้”

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 15 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่ง บทบัญญัติมาตรา 16 คดีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีความผิดเกี่ยวกับอาญาเสพติด ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์โดยยื่นต่อศาลชั้นต้น ในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่าน คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความ ฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์หรือเมื่อมีการยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของ ศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับส่งอุทธรณ์หรือคำร้องเช่นว่านั้นพร้อมสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณา พิพากษาหรือมีคำสั่งโดยเร็ว”

การที่บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งแผนกคดีอาญาเสพติดขึ้นในศาลอุทธรณ์นั้น กฎหมายมุ่งที่จะให้มีการดำเนินคดีอาญาเสพติดเพียง 2 ชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น และศาลชั้นอุทธรณ์ โดย กำหนดให้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นในคดีอาญาเสพติดไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาเสพติด เพียงแห่งเดียว โดยไม่ได้คำนึงว่า การบัญญัติกฎหมายมาตราดังกล่าว แม้จะทำให้แนวทางการวินิจฉัยคดี เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็ส่งผลให้ปริมาณคดีอาญาเสพติดในศาลอุทธรณ์แต่ละปีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง ทำให้การพิจารณาคดีอาญาเสพติดเกิดความล่าช้า และอาจเกิดความไม่เป็นธรรม แก่คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ได้

2. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณาคดีอาเสพคดีในชั้นอุทธรณ์

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาเสพคดี พ.ศ. 2550 มาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยมิชักช้า และภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 16 และมาตรา 19 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เฉพาะการกระทำซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับอาเสพคดีให้เป็นที่สุด”

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2566 ข้อ 10 บัญญัติว่า “กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลอุทธรณ์ คดีแพ่งและคดีอาญา ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รับสำนวนจากศาลชั้นต้น ในส่วนคดีอาญาที่มีปัญหาเฉพาะดุลพินิจในการลงโทษ ศาลจะพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่รับสำนวนจากศาลชั้นต้น”

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2566 ข้อ 15 บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาคดีอาจล่าช้ากว่ากำหนดระยะเวลาข้างต้นได้เนื่องจากการโอนสำนวนคดีการปรึกษาร่างคำพิพากษตามระเบียบ การประชุมใหญ่ หรือความตกลงกันของกลุ่มความ เช่น การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท การรอฟังผลคดีอื่น หรือมีข้อขัดข้องอันเกิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือจากการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นหรือบุคคลภายนอก เช่น การส่งหมายระหว่างประเทศ การทำแผนที่พิพาท การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน หรือ มีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้”

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2566 ข้อ 16 บัญญัติว่า “ประธานศาลฎีกา ประธานศาลชั้นอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาล อาจกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในการพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทเป็นอย่างอื่นได้ ตามลักษณะ สภาพ ซึ่งต่างจากคดีทั่วไป เช่น มีคู่ความหรือพยานหลักฐานจำนวนมาก รวมทั้งปริมาณงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ ในกรณีของศาลอื่นนอกจากศาลฎีกาให้รายงานประธานศาลฎีกาทราบ”

ดังนั้น การที่บทบัญญัติมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาเสพคดี พ.ศ. 2550 กำหนดว่า ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยมิชักช้า ซึ่งไม่ได้ระบุระยะเวลาที่ชัดเจนว่า “มิชักช้า” นั้น หมายถึง ระยะเวลาเท่าใด ครั้นเมื่อพิจารณาจากระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2566 ข้อ 10 กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลอุทธรณ์ ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รับสำนวนจากศาลชั้นต้น หรือในส่วนคดีอาญาที่มีปัญหาเฉพาะดุลพินิจในการลงโทษ ศาลจะพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่รับสำนวนจากศาลชั้นต้น ก็ตาม แต่ตามข้อ 15 ของระเบียบดังกล่าว กำหนดว่า การพิจารณาพิพากษาคดีอาจล่าช้ากว่ากำหนดระยะเวลาข้างต้นได้ ด้วยเหตุต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในข้อดังกล่าว หรือ แม้แต่ ข้อ 16 ยังกำหนดให้ประธานศาลฎีกา ประธานศาลชั้นอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาล อาจกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในการพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทเป็นอย่างอื่นได้ จึงมีปัญหาว่า เรื่องระยะเวลาในการพิจารณาคดีอาเสพคดีในชั้นอุทธรณ์นั้น ยังค่อนข้างกำกวม ไม่ชัดเจนในเรื่อง

ของกรอบระยะเวลา เป็นเหตุให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ และความไม่ชัดเจนดังกล่าวนี้อาจทำให้การพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์ยืดเยื้อ ไม่ทำให้คดีเสร็จการพิจารณาโดยเร็ว ส่งผลให้คดียาเสพติดค้างพิจารณาอยู่ที่ศาลชั้นอุทธรณ์เป็นจำนวนมาก และไม่ทำให้ปริมาณคดียาเสพติดลดลง

3. ปัญหาเกี่ยวกับการส่งสำนวนคดียาเสพติดที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาทบทวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 16 บัญญัติว่า “คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนและคำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์ตามมาตรา 245 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 วรรคสอง บัญญัติว่า “ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ไปยังศาลอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษา เช่นว่านี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน” ซึ่งเมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 13 ซึ่งบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิตหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

ดังนั้น หากจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต และศาลพิจารณาใช้มาตรา 13 พิพากษาคดีโดยไม่สืบพยานหลักฐาน แล้วส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 16 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 วรรคสอง จึงมีประเด็นที่น่าคิดว่า การพิจารณาคดีดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกับหลักการค้นหาความจริง เพราะแม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ ศาลก็ยังคงมีหน้าที่ค้นหาความจริง

แต่การที่ศาลจะไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพเลยที่เดียวนั้น ไม่สอดคล้องกับหลักการค้นหาความจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ที่กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั้นนำพยานหลักฐาน อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น อีกทั้งคำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดียาเสพติดนั้นอาจมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงจึงให้การรับสารภาพ เพราะรู้ว่าหากรับสารภาพจะได้รับการลดโทษจากศาล หรือหากผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดจริง แต่เจ้าหน้าที่รัฐแนะนำให้การรับสารภาพ โดยบอกว่าหากรับสารภาพจะได้รับการลดโทษ หรือผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดแต่ถูกข่มขู่หรือทรมานให้การรับสารภาพ เป็นต้น การส่งสำนวนดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์ ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 นั้น ย่อมไม่อาจเกิดความ

เป็นธรรมเนียมเก่าเลยได้เลย เพราะศาลอุทธรณ์อาจไม่มีพยานหลักฐานใดในการประกอบการพิจารณาว่าจะพิพากษาขึ้น แก้อไข หรือกลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 วรรคสองตอนท้าย ยังกำหนดว่า “คำพิพากษาเช่นว่านี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษาขึ้น” จึงมีประเด็นที่น่าศึกษาต่อไปอีกว่า หากศาลอุทธรณ์พิพากษากลับหรือพิพากษาแก้คำพิพากษาของศาลชั้นต้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์จะถึงที่สุดหรือไม่ และจะสามารถฎีกาต่อศาลฎีกาได้อีกหรือไม่

ดังนั้น ปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงสมควรนำมาศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาแนวทาง แก้อไขต่อไป

ตามที่คุณศึกษา ได้ศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและกระบวนการในการอุทธรณ์คดีอาญาเสพติด ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2550 รวมทั้งความหมาย ความเป็นมา หลักการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้บทสรุปสำหรับทุกปัญหาดังกล่าว เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเป็นธรรมต่อคู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ โดยผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดให้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นในคดีอาญาเสพติดไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาเสพติดเพียงแห่งเดียว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 14 และ มาตรา 15

กฎหมายเดิม มาตรา 14 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งแผนกคดีอาญาเสพติดขึ้นในศาลอุทธรณ์ โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเกี่ยวกับอาญาเสพติดที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น และตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้”

ขอเสนอให้แก้ไขใหม่เป็น มาตรา 14 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งแผนกคดีอาญาเสพติดขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเกี่ยวกับอาญาเสพติดที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้”

กฎหมายเดิม มาตรา 15 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 16 คดีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีความผิดเกี่ยวกับอาญาเสพติด ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์หรือเมื่อมีการยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับส่งอุทธรณ์หรือคำร้องเช่นว่านั้นพร้อมสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยเร็ว”

ขอเสนอให้แก้ไขใหม่เป็น มาตรา 15 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 16 คดีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีความผิดเกี่ยวกับอาญาเสพติด ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาเสพติดหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีอาญาเสพติด โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์หรือเมื่อมีการยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับส่งอุทธรณ์หรือคำร้องเช่นว่านั้นพร้อมสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาเสพติดหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีอาญาเสพติดเพื่อพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยเร็ว”

2. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณาคดีอาชญากรรมในชั้นอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรม พ.ศ. 2550 มาตรา 18 และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2566 ข้อ 10, 15, 16

กฎหมายเดิม มาตรา 18 บัญญัติว่า “ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง โดยมีคำสั่งฯ และภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 16 และมาตรา 19 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เฉพาะการกระทำซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมให้เป็นที่สุด

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในการกระทำกรรมอื่นซึ่งมิใช่ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคู่ความอาจฎีกาได้ภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยการฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

ขอเสนอให้แก้ไขใหม่เป็น มาตรา 18 บัญญัติว่า “ให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาชญากรรมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีอาชญากรรมพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รับสำนวนจากศาลชั้นต้น ในส่วนคดีที่มีปัญหาเฉพาะจุดพินิจในการลงโทษ ศาลจะพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่รับสำนวนจากศาลชั้นต้น ทั้งนี้ เกี่ยวกับระยะเวลาการพิจารณาคดีข้อใดซึ่งพระราชบัญญัตินี้มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2566 มาใช้เท่าที่พอจะใช้บังคับได้ และภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 16 และมาตรา 19 คำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาชญากรรมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีอาชญากรรมเฉพาะการกระทำซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมให้เป็นที่สุด

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาชญากรรมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีอาชญากรรมในการกระทำกรรมอื่นซึ่งมิใช่ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคู่ความอาจฎีกาได้ภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยการฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

3. ปัญหาเกี่ยวกับการส่งสำนวนคดีอาชญากรรมที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาทบทวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรม พ.ศ. 2550 มาตรา 16 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 วรรคสอง

กฎหมายเดิม มาตรา 16 บัญญัติว่า “คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนและคำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์ตาม มาตรา 245 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

ขอเสนอให้แก้ไขใหม่เป็น มาตรา 16 บัญญัติว่า “คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวน คำพิพากษา สำนวนการสอบสวน และบรรดาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาชญากรรมหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีอาชญากรรม ตามมาตรา 245 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

เอกสารอ้างอิง

- วสันต์ เติร์ยมประกิจกุล. การพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม (ศึกษาเฉพาะกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และจำเลยรับสารภาพ โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป) [Online]. Available URL: https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=51392&table=files_biblio,2568 (เมษายน, 16).
- สมักร เขาวาณันท์. หลักสิทธิมนุษยชนกับการค้นหาความจริงในคดีอาญา. วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ [Online]. Available URL: https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewtdl_link.php?nid=8809,2568 (เมษายน, 16).
- สุจิต ปัญญาพฤษย์. คดียาเสพติด แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565. เชียงราย: สำนักพิมพ์ธรรมชั้นท์ กฎหมายและธุรกิจ, 2565.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. กฎหมายยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2565.
- สุร โกศล แก้วดี. การขยายระยะเวลาการใช้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลปกครอง [Online]. Available URL: <https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/4620/1/Fulltext.pdf>
- เอื้อน ขุนแก้ว. ลดาวัลย์ อริยสิทธิ์ และวรนันยา ไซ้เทียมวงษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยอุทธรณ์-ฎีกา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2564.